

Міністерство освіти і науки України ДВНЗ
«Переяслав–Хмельницький державний
педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

Економічний вісник університету

Збірник наукових праць
учених та аспірантів

Випуск 26/1

Заснований у 2006 році
Видається два рази на рік

Переяслав–Хмельницький
2015

У збірнику опубліковані наукові статті з актуальних питань національної економіки України, розвитку підприємництва, аграрної економіки, функціонування фінансової системи та соціальної сфери.

Для наукових працівників, викладачів, студентів економічних спеціальностей, працівників фінансово-кредитних установ та підприємницьких структур.

Редакційна рада: **Боголіб Т.М.**, докт. екон. наук (головний редактор); **Алексєєв І.В.**, докт. екон. наук; **Захарін С.В.**, докт. екон. наук; **Калюга Є.В.**, докт. екон. наук; **Кириленко О.П.**, докт. екон. наук; **Лисецький А.С.**, докт. екон. наук; **Мех О.А.**, докт. екон. наук; **Навальна М.І.**, докт. філол. наук; **Оболенська Т.Є.**, докт. екон. наук; **Петрук О.М.**, докт. екон. наук; **Федулова Л.І.**, докт. екон. наук; **Череп А.В.**, докт. екон. наук; **Макарчук І.М.**, канд. екон. наук, **Чабан Г.В.**, канд. екон. наук, **Кучеренко С.Ю.**, канд. екон. наук (відп. секретар).

Міжнародна редакційна рада: **В. Косєдовскі** докт. екон. наук (Польща); **В. Воронов** докт. екон. наук (Латвія); **І. Бойко** докт. екон. наук (Росія); **О. Ванкевич** докт. екон. наук (Республіка Білорусь); **О. Доріна** докт. екон. наук (Республіка Білорусь); **А. Левітська** докт. екон. наук (Республіка Молдова); **Р. Нурєєв** докт. екон. наук (Росія); **М. Шефер** докт. екон. наук (Німеччина); **С. Полоник** докт. екон. наук (Республіка Білорусь), **М. Хітов** докт. економіки (Болгарія); **Т.Сорокіна** докт. екон. наук (Республіка Білорусь); **Т. Тетеринець** канд. екон. наук (Республіка Білорусь).

Рекомендовано до друку Вченою радою ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди». Протокол № 7 від 20 березня 2015 року.

Постановою президії ВАК України від 10 лютого 2010 р. № 1-05/1 збірник наукових праць «Економічний вісник університету» внесено до нового переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт з економічних наук на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук.

Адреса редакційної колегії:

08400, м. Переяслав-Хмельницький, вул. Сухомлинського, 30, к. 107.

Засновник та видавець: Державний вищий навчальний заклад «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди».

Художник обкладинки: Попенко

О.В. Коректор: Навальна М.І.

Верстка: Сердюк А.В.

Підписано до друку 25 березня, 2015 року. Формат 60x84/8.

Папір офсет. №1.

Гарнітура тип Arial. Друк офсетний. Ум. др. арк. 28,01.

Обл.–вид. арк. 31,82. Наклад 300 примірників.

Державний вищий навчальний заклад «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди.

08400, обл. Київська, м. Переяслав-Хмельницький, вул. Сухомлинського, 30.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи (серія КВ, №12268-1152 Р від 01.02.2007.

Тел./факс +38 (04567) 5–66–71; 5–63–94; e-mail: ekon.dek@mail.ru

Сайт збірника наукових праць: www.economik.phdpu.edu.ua

Періодичне наукове видання «Економічний вісник університету» зареєстроване в міжнародній базі даних періодичних видань: ISSN 2306-546X

Key title: Ekonomičnij visnik universitetu

Abbreviated key title: Ekon. visn. univ.

Індексування і реферування: Україніка Наукова, Джерело, Наукова електронна бібліотека eLIBRARY.ru

Міжнародні інформаційні та наукометричні бази даних: Російський індекс наукового цитування (РІНЦ), Всеросійський інститут наукової і технічної інформації Російської академії наук (ВІНІТІ РАН), Ulrich's Periodicals Directory (США), International Scientific Indexing (ISI, UAE), Universal Impact Factor (UIF), CiteFactor, Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського

Министерство образования и науки Украины
ГВУЗ «Переяслав–Хмельницкий государственный
педагогический университет имени Григория Сковороды»

Экономический вестник университета

Сборник научных трудов
ученых и аспирантов

Выпуск 26/1

Основан в 2006 году
Издается два раза в год

Переяслав–Хмельницкий
2015

ББК 65.9 (4)
УДК
330.658.114 18Е

В сборнике опубликованы научные статьи по актуальным вопросам национальной экономики Украины, развития предпринимательства, аграрной экономики, функционирования финансовой системы и социальной сферы.

Для научных работников, преподавателей, студентов экономических специальностей, работников финансово-кредитных учреждений и предпринимательских структур.

Редакционный совет: **Боголиб Т.М.**, докт. экон. наук (главный редактор); **Алексеев И.В.**, докт. экон. наук; **Захарин С.В.**, докт. экон. наук; **Калюга Е.В.**, докт. экон. наук; **Кириленко О.П.**, докт. экон. наук; **Лисецкий А.С.**, докт. экон. наук; **Мех О.А.**, докт. экон. наук; **Навальная М.И.**, докт. филол. наук; **Оболенская Т.Е.**, докт. экон. наук; **Петрук А.М.**, докт. экон. наук; **Федулова Л.И.**, докт. экон. наук; **Череп А.В.**, докт. экон. наук; **Макарчук И.Н.**, канд. экон. наук, **Чабан Г.В.**, канд. экон. наук, **Кучеренко С.Ю.**, канд. экон. наук (отв. секретарь).

Международный редакционный совет: **В. Коседовски** докт. экон. наук (Польша), **В. Воронов** докт. экон. наук (Латвия), **И. Бойко** докт. экон. наук (Россия), **Е. Ванкевич** докт. экон. наук (Республика Беларусь), **Е. Дорина** докт. экон. наук (Республика Беларусь); **А. Левитская** докт. экон. наук (Республика Молдова), **Р. Нуреев** докт. экон. наук (Россия), **М. Шеффер** докт. экон. наук (Германия), **С. Полоник** докт. экон. наук (Республика Беларусь), **М. Хитов** докт. экон. наук (Болгария), **Т. Сорокина** докт. экон. наук (Республика Беларусь), **Т. Тетеринець** канд. экон. наук (Республика Беларусь).

Рекомендован к печати Ученым советом ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий ГПУ имени Григория Сковороды». Протокол №7 от 20 марта 2015 г.

Постановлением президиума ВАК Украины от 10 февраля 2010 № 1-05/1 сборник научных трудов «Экономический вестник университета» внесен в новый перечень научных профессиональных изданий Украины, в которых могут публиковаться результаты диссертационных работ по экономическим наукам на соискание ученых степеней доктора и кандидата наук.

Адрес редакционной коллегии:

08401, г. Переяслав-Хмельницкий, ул. Сухомлинского, 30, к. 107.

Учредитель и издатель: Государственное высшее учебное заведение «Переяслав-Хмельницкий ГПУ имени Григория Сковороды».

Художник обложки: Попенко

А.В. Корректор: Навальная М.И.

Верстка: Сердюк А.В.

Подписан к печати 25 марта 2015. Формат 60x84/8.

Бумага офсет. № 1.

Гарнитура тип Arial. Печать офсетная. Ум. п.л.

28,01. Обл.-изд. л. 31,82. Тираж 300 экземпляров.

Государственное высшее учебное заведение «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды.

08400, Киевская обл., г. Переяслав-Хмельницкий, ул. Сухомлинского, 30. Свидетельство

о внесении в Государственный реестр субъектов издательского дела

(Серия КВ, № 12268-1152 Р от 01.02.2007.

Тел. / Факс +38 (04567) 5-66-71; 5-63-94, e-mail: ekon.dek@mail.ru

Сайт сборника научных трудов: www.economik.phdpu.edu.ua

Периодическое научное издание «Экономический вестник университета»

зарегистрировано в международной базе данных периодических

изданий: ISSN 2306-546X

Key title: Ekonomičnij visnik universitetu

Abbreviated key title: Ekon. visn. univ.

Индексирование и реферирование: «Украиника Наукова», «Джерело», Научная электронная библиотека eLIBRARY.ru

Международные информационные и наукометрические базы данных: Российский индекс научного цитирования (РИНЦ), Всероссийский институт научной и технической информации Российской академии наук (ВИНИТИ РАН), Ulrich's Periodicals Directory (США), International Scientific Indexing (ISI, UAE), Universal Impact Factor (UIF), CiteFactor, Национальная библиотека Украины имени В.И. Вернадского

©ПХДПУ, 2015.

Ministry of Education and Science of Ukraine
SHEE «Pereyaslav–Khmelnyskiy State
Pedagogical University after Grygoriy Skovoroda»

University Economic Bulletin

Collection of scientific articles of scientists
and post–graduate students

ISSUE 26/1

Established in 2006
Issued twice per year

Pereyaslav–Khmelnyskiy
2015

ББК 65.9(4) УДК
330.658.114 18Е

The collection contains the scientific articles on the actual issues of the national economy of Ukraine, development of entrepreneurship, agricultural economy, functioning of financial system and social sphere.

For scientists, teachers, students of economic specialties, employees of financial and credit institutions and entrepreneurs.

Editorial Board: **T.M. Bogolib**, Doctor of Economics (chief editor);

I.V. Alekseyev, Doctor of Economics; **S.V. Zakharin**, Doctor of Economics; **Y.V. Kaliuga**, Doctor of Economics; **O.P. Kyrylenko**, Doctor of Economics; **A.S. Lisetsky**, Doctor of Economics; **O.A. Mekh**, Doctor of Economics; **M.I. Navalna**, Doctor of Philology; **T.Y. Obolenska**, Doctor of Economics; **O.M. Petruk**, Doctor of Economics; **L.I. Fedulova**, Doctor of Economics; **A.V. Cherep**, Doctor of Economics; **I.M. Makarchuk**, Candidate of Economics, **G.V. Chaban**, Candidate of Economics, **S.Y. Kucherenko**, Candidate of Economics (Secretary).

International Editorial Board: **V. Kosedovskiy**, Doctor of Economics (Poland); **V. Voronov**, Doctor of Economics (Latvia); **I. Boyko**, Doctor of Economics (Russia); **O. Vankevych**, Doctor of Economics (Republic of Belarus); **O. Dorina**, Doctor of Economics (Republic of Belarus); **A. Levitska**, Doctor of Economics (Republic of Moldova); **R. Nyreyev**, Doctor of Economics (Russia); **M. Shefer**, Doctor of Economics (Germany); **S. Polonyk**, Doctor of Economics (Republic of Belarus); **M. Khitov**, Doctor of Economics (Bulgaria); **T. Sorokina**, Doctor of Economics (Republic of Belarus); **T. Teterynets**, Candidate of Economics (Republic of Belarus).

Recommended by the Academic Council of SHEE «Pereyaslav-Khmelnytskyi SPU after Grygoriy Skovoroda». Protocol No 7 dated March 20, 2015.

By the decision of Presidium of Higher Attestation Committee of Ukraine dated February 10, 2010, No 1-05/1 Collection of Scientific Articles «University Economic Bulletin» was included to the new list of the professional publications of Ukraine, in which results of Dissertations in Economy for the Doctor and Candidate scientific degrees may be published.

Address of Editorial Board:

08400, Pereyaslav-Khmelnytskyi, Sukhomlynskogo Str., 30, office 107.

Founder and issuer: State Higher Educational Establishment «Pereyaslav-Khmelnytskyi SPU after Grygoriy Skovoroda».

Cover page designer: O.V.

Popenko Corrector: M.I. Navalna

Layout: A.V. Serdyuk

Signed for print on March 25, 2015. Format

60x84/8. Offset paper №1.

Type Arial. Offset print. Conventional printed sheet.

28,01. Issued sheets 31,82. 300 copies.

State Higher Educational Establishment «Pereyaslav-Khmelnytskyi State Pedagogic University after Grygoriy Skovoroda».

08400, Kyiv Region, Pereyaslav-Khmelnytskyi, Sukhomlynskogo Str.,

30. Certificate on inclusion to the State Publisher Register

(series KB, No 12268-1152 P dated 01.02.2007).

Tel./fax +38 (04567) 5-66-71; 5-63-94; e-mail: ekon.dek@mail.ru

Website of scientific bulletin: www.economik.phdpu.edu.ua

Serial publication «University Economic Bulletin»,

Registered in the international database of serial

publications: ISSN 2306-546X

Key title: Ekonomičnij visnik universitetu

Abbreviated key title: Ekon. visn. univ.

Indexing and reviewing: Ukrainika Naukova, Dzherelo, Scientific Electronic Library eLIBRARY.ru

International information and scientometric data base: Russian Science Citation Index (RISC), Russian Institute for Scientific and Technical Information of Russian Academy of Sciences (VINITI), Ulrich's Periodicals Directory (USA), International Scientific Indexing (ISI, UAE), Universal Impact Factor (UIF), CiteFactor, National Library of Ukraine after V.I. Vernadskiy

©ПХДПУ, 2015.

АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ ЩОДО ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО РИНКУ

Яхно К.Г.

Мета дослідження: проаналізувати стан державного регулювання в аграрному секторі. Визначити роль і місце держави у функціонуванні ринків аграрної продукції.

Як відомо Україна – це аграрна держава. За 1990 – 2014рр. вона намагалась дотримуватись виконання і забезпечення основних економічних функцій: правової бази; створення умов для конкуренції; перерозподіл ВВП і національного багатства; коригування розподілу ресурсів; контроль за фінансовою і кредитно-грошовою діяльністю.

Слід зазначити, що держава з перших днів незалежності дбала про організацію збуту аграрної продукції. Проте ще і сьогодні біржі, агроторгові дома, не змогли зайняти більш-менш помітне місце на конкурентному ринку. Їх місце займають переважно або посередники, або регіональні представництва експортних компаній. Біржі або система аграрних товарних бірж займаються в основному посередницькою діяльністю, реєструючи зовнішньоторговельні угоди.

Щодо світових тенденцій то у більшості розвинених країн товарних бірж як таких уже давно не існує, на зміну їм прийшла ф'ючерсна торгівля.

Важливим напрямом удосконалення роботи щодо поліпшення розбудови аграрного сектора економіки і поліпшення сільськогосподарського виробництва є розвиток сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів (надалі СОК), які працюють у багатьох країнах Європи.

Висновки. Проаналізувавши державні документи щодо формування, становлення і розвитку ринків аграрної продукції прийшли до висновку:

- втручання держави в роботу ринків є стихійним;
- чіткого плану розбудови аграрного сектору на сьогодні немає;
- нестабільність фінансового ринку приводить до того, що сільський виробник боїться великого ринку, бо він на ньому беззахисний, а на внутрішньому ринку «правила гри» йому відомі да і ризики мінімальні.

Ключові слова: ринок аграрної продукції, національна економіка, сільськогосподарські підприємства.

АНАЛИЗ ЗАКОНОДАТЕЛЬНОЙ БАЗЫ ПО ГОСУДАРСТВЕННОМУ РЕГУЛИРОВАНИЮ АГРАРНОГО РЫНКА

Яхно Е.Г.

Цель исследования: проанализировать состояние государственного регулирования в аграрном секторе. Определить роль и место государства в функционировании рынков аграрной продукции.

Как известно Украина - это аграрное государство. За 1990 – 2014гг. она пыталась придерживаться выполнения и обеспечения основных экономических функций: правовой базы; создание условий для конкуренции; перераспределение ВВП и национального богатства; корректировки распределения ресурсов; контроль за финансовой и кредитно-денежной деятельностью.

Следует отметить, что государство с первых дней независимости заботилось об организации сбыта аграрной продукции. Однако еще и сегодня биржи, агроторговые дома, не смогли занять более или менее заметное место на конкурентном рынке. Их место занимают преимущественно или посредники, или региональные представительства экспортных компаний. Биржи или система аграрных бирж занимаются в основном посреднической деятельностью, регистрируя внешнеторговые сделки.

По мировым тенденциям в большинстве развитых стран товарных бирж как таковых уже давно не существует, на смену им пришла фьючерсная торговля.

Важным направлением совершенствования работы по улучшению развития аграрного сектора экономики и улучшения сельскохозяйственного производства является развитие сельскохозяйственных обслуживающих кооперативов (далее СОК), которые работают во многих странах Европы.

Выводы. Проанализировав государственные документы по формированию, становления и развития рынков аграрной продукции пришли к выводу:

- вмешательство государства в работу рынков является стихийным;
- четкого плана развития аграрного сектора на сегодняшний день нет;
- нестабильность финансового рынка приводит к тому, что сельский производитель боится большого рынка, так на нем беззащитен, а на внутреннем рынке «правила игры» ему известны да и риски минимальны.

Ключевые слова: рынок аграрной продукции, национальная экономика, сельскохозяйственные предприятия.

ANALYSIS OF LEGISLATIVE FRAMEWORK FOR PUBLIC REGULATION OF AGRICULTURAL MARKET

Yahno K.G.

Study subject: to analyze the status of public control of the agricultural sector and to define the role and place of the state in functioning of agricultural markets.

It is well known that Ukraine is an agrarian state. During 1990 – 2014, Ukraine tried to comply with the basic economic functions of the state: building up the legal framework, creation of conditions for competition, redistribution of GDP and the national wealth, adjustment of resource allocation, and control of activities in financial and monetary spheres.

It should be noted that, since the very first days of independence, the state has taken care of agrarian products marketing. However, even today the stock exchange and agrarian trade houses are still not able to take more or less significant place in the competitive market. Now they are mostly substituted by intermediaries or regional offices of export companies. Exchange offices or a system of agricultural commodity exchange offices are mainly engaged in brokering through registering foreign trade operations.

As for global trends, the majority of developed countries has so far got rid of the commodity exchange offices as such and replaced them by futures trading ones.

An important area of improvement in the agricultural sector and the agricultural production is development of agricultural service cooperatives (hereinunder referred to as the ASC) which have been working in many European countries.

Conclusions. Having analyzed governmental documents on formation, establishment and development of agricultural product markets, we have come to the conclusion:

- Government intervention in the market is spontaneous;
- No clear plan for development of the agricultural sector exists;
- Instability in the financial market leads to great concerns of agricultural producers over a 'big agricultural market', since it feels itself helpless in there, whilst the 'rules of play' in the domestic market are well known to him and the risks are minimal.

Key words: the market of agricultural products, the national economy, agricultural enterprises.

Постановка проблеми: економіка України з 1990р. відноситься до змішаної системи. Це означає, що одночасно існують системи управління характерні як для планової так і для ринкової економік. Ринковий механізм – це спосіб організації та функціонування відносин між суб'єктами господарювання, що базується на принципах попиту і пропозиції, вільного ціноутворення, конкуренції.

Планово-державний механізм (адміністративно -командна система управління) – централізоване, тотальне державне управління соціально-економічним розвитком країни на основі директивного плану.

З кожним роком ринкові важелі управління переважають над старою системою управління. Ринковий механізм об'єднує виробників і споживачів у єдину економічну систему, підпорядковує виробництво суспільним потребам у формі платоспроможного попиту. В ідеалі ринок повинен сприяти ефективному розподілу ресурсів. Тобто, спрямовувати ресурси на виробництво тих товарів, які найбільше потрібні суспільству, стимулювати підприємців до найбільш ефективного використання ресурсів, розробці та впровадженню нових, найбільш ефективних технологій. Зрештою, ринок виконує важливу селективну функцію серед товаровиробників, завдяки чому з товарного виробництва вибувають ті господарські суб'єкти, результати діяльності яких не відповідають умовам ринкової конкуренції.

Проте, ринок не є ідеальною економічною системою. Як суб'єкт макроекономічного регулювання він має певні обмеження. Багатовікова практика переконливо довела, що без державного втручання в господарське життя суспільства ефективне функціонування ринкового господарства неможливе. Ступінь цього втручання є різним залежно від зрілості економічної системи, але загальний напрям очевидний: в індустріальній та постіндустріальній економіці роль держави зростає.

Мета дослідження: проаналізувати стан державного регулювання в аграрному секторі. Визначити роль і місце держави у функціонуванні ринків аграрної продукції.

Викладення основного матеріалу.

З розвалом радянського Союзу на зміну командно-адміністративній системі України прийшли економічні відносини ринкового типу, а відповідно й перебудова суспільно-економічного устрою країни. Як відомо Україна – це аграрна держава. Лише сільськогосподарських угідь налічується 41.8 млн.га, що складає приблизно 69,3% від загального фонду земель держави. Станом на 2014р. сільського населення України становило лише 31%, а міського 69% (див.табл.1.)

Таблиця 1. Населення України 2014 р.

Населення України	млн	%
міське	31,3	69
сільське	14,1	31
чоловіків	20,9	46,2
жінок	24,3	53,8

Крім того слід відмітити, що у 31% входять усі категорії (діти, працююче населення, пенсіонери, безробітні, люди з обмеженими можливостями і т.д.). Тому реально зайнятого населення у сільському господарстві становить приблизно 10% (тому село на сьогодні перебуває у категорії зникаючого). Що не скажеш про міське населення. З цього випливає, що на сьогодні ринок праці є дуже незбалансованим і проблематичним, особливо у аграрному секторі економіки.

За 1990 – 2014рр . держава намагалась дотримуватись виконання і забезпечення основних економічних функцій: забезпечення правової бази; створення умов для конкуренції; перерозподіл ВВП і національного багатства; коригування розподілу ресурсів; контроль за фінансовою і кредитно-грошовою діяльністю; аналіз економічної кон'юнктури; стимулювання виробничої активності.

У перші ж роки незалежності, держава зіткнулася із тим, що немала важелів для регулювання і управління ринком. На такий стан речей вплинули тривалі порушення рівноваги між попитом і пропозицією; інфляція; з'явилася нова для країни категорія – безробіття. Повний розвал сільського господарства. Відсутність необхідної законодавчої бази привели країну до першої глобальної економічної кризи. Для покращення ситуації держава приймає рішення збільшити податкову ставку і таким чином забезпечити бюджет країни. Проте ця ситуація триває і до сьогодні. Податкова ставка кожного року зростає і ми стоїмо перед ситуацією, коли піде різкий спад доходів до бюджету (так звана крива Лаффера). Не потрібно забувати і про анексію Криму, і про бойові дії у Донецькому і Луганському регіонах. А це були найбільші промислові регіони, які мали вагомий вплив на фінансовому ринку. Крім того – це регіони експорту. Єдина надія і наймовірне навантаження в цій складній ситуації ляже на аграрний сектор країни.

У реаліях сьогодення ринок розглядають - як сукупність економічних відносин за допомогою яких здійснюється обіг суспільного продукту в товарно-грошовій формі з опорою на виробництво товарів, що підлягають реалізації через купівлю-продаж. Ринок не слід розглядати як зв'язкового між виробником і споживачем, він є єдиним середовищем, механізмом. У середовищі ринку ціллію товаровиробника, посередника і підприємця є розвиток і задоволення потреб споживача. Володіючи необхідною інформацією товаровиробники постійно координують власне виробництво у відповідності до умов ринку. Тобто ринок - регулятор обсягів виробництва продукції та її структури. Всі ринки між собою зв'язані і утворюють єдиний організм - державу. Всі ринки (праці, фінансовий, зовнішні, внутрішні, сільськогосподарські, товарні і т. д.) мають категорії – попит і пропозицію.

Використовуючи взаємодію попиту і пропозиції, ринок дає відповідь на головні питання ринку - що і скільки виробляти, для кого і як. Крім того, ринок виконує функцію ціноутворення і стабілізації цін на продукцію. Внаслідок взаємодії виробників і споживачів, а відтак пропозиції і попиту на товари відбувається своєрідний підсумок або баланс зіставлення затрат виробників і корисності товару чи послуги.

Рационалізм продавця - продати товар за вищою ціною й одержати більше прибутку, а покупця - задовольнити власні потреби за нижчою ціною.[1] В ідеалі ринок існує з мінімальним втручанням держави. Проте на пострадянському просторі це не можливо. Стара система економічного управління не існує, а нова ще не створена.

Отже, на сьогодні складалася ситуація, коли український ринок демонструє свою неспроможність, він не в змозі координувати процеси економічного вибору так, щоб забезпечити ефективне використання ресурсів. Тому дуже важливою щоб держава забезпечила умови здорової конкуренції. Крім того ринок не має механізмів, здатних забезпечувати людей суспільними благами, тобто товарами й послугами колективного споживання, потреба в яких не залежать від індивідуальної платоспроможності. До таких належать послуги державного управління, національної армії, міліції, охорони здоров'я, освіти, науки, культури тощо. Український ринок сьогодні не здатен протистояти економічній нестабільності, спостерігається затяжний спад виробництва, надмірне безробіття, високий рівень інфляції тощо.

Як зауважує М.І. Белявцев, державне регулювання ринку здійснюється різними прямими і непрямими методами, які залежно від характеру дії можна об'єднати в чотири групи:

- 1) економічні;
- 2) інформаційно-орієнтувальні;

- 3) законодавчі;
- 4) адміністративні [2, с.33].

Для українського ринку характерні признаки нездорової конкуренції, на ринкові відносини чималий вплив чинять монополійні утворення. Впливаючи на обсяги виробництва і ціни, вони обмежують ефективність ринкової конкуренції і створюють умови для такого розподілу ресурсів, який враховує не суспільні, а власні інтереси цих утворень. Спостерігаються негативні побічні ефекти: надмірна нерівність доходів, нерівномірний розвиток окремих регіонів, порушення екологічних умов життя населення, відхилення від стандартів якості споживчих товарів тощо. Аналітики переконані, що перелічені негаразди ринку можуть бути компенсовані лише за допомогою державного втручання в економіку. Ще у 2012р. внесено проект Закону України «Про посилення державного контролю за використанням природних ресурсів, що перебувають у приватній власності суб'єктів господарювання» згідно до якого підвищується відповідальність суб'єктів господарювання за використання природних ресурсів, крім того прописаний механізм відчуження у власність держави природних ресурсів у разі незадовільного їх використання. Як не дивно проект закону знятий з розгляду 27.11.2014р[3]. Це означає єдине - монополісти не будуть дбати про збереження природних ресурсів і віддадуть їх у власність держави тоді, коли земля і все що на ній і в ній не буде приносити олігархам прибуток. Маючи такі багаті природні ресурси наша держава перебуває на межі бідності, а населення за межею бідності.

Минуло більше як 20 років з моменту проголошення незалежності, а ринкова система ще й досі показує неможливість самостійного ефективного функціонування в умовах сучасного індустріального суспільства. зумовлює необхідність державного регулювання економіки. За законодавством України визначено основні цілі державного втручання в економіку:

1. забезпечення стабільного розвитку національної економіки;
2. забезпечення раціонального використання ресурсів і підвищення ефективності суспільного виробництва;
3. підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товарів;
4. підвищення життєвого рівня населення.

Для втручання в економіку держава має цілу низку найголовніших важелів. До яких слід віднести: законодавчі, адміністративні, бюджетно-податкові, кредитно-грошові.

Найголовніші цілі, які ставить держава перед собою, є водночас і прості і недосяжні: досягти економічного зростання країни; національну економіку вивести на рівень конкурентоспроможності; стабілізувати ціни; приборкати інфляцію; усунути дисбаланс у виробництві і реалізації національного продукту; оздоровити інвестиційний клімат держави; подолати безробіття (особливо у сільській місцевості). Слід пам'ятати, що конкурентоспроможність національних економік у системі світового господарства оцінюють здебільшого на основі моніторингу бізнес-клімату, рівня економічної свободи, якості та ефективності державного управління, ступеня глобалізації економіки, рівня розвитку людського потенціалу, потенціалу зовнішніх запозичень, рівня корумпованості суспільства тощо.

Один з найважливіших елементів у системі державного регулювання ринкової аграрної економіки – регулювання ринком аграрної продукції.

Відповідно до Закону України «Про сільське господарство» (2011р.) ринки аграрної продукції мають наступну класифікацію [4] (див. рис.1).

Державне управління аграрним ринком передбачає вплив на формування ринкової інфраструктури, що забезпечує вихід на ринок рядового товаровиробника – фермера, сільгоспідприємства, селянського господарства. За даними Державної служби статистики за період з 1990-2014рр. кількість фермерських підприємств займає значну частку від всіх існуючих сільськогосподарських підприємств в країні (74%) (див. табл.2), а державних підприємств всього 0,5% [5].

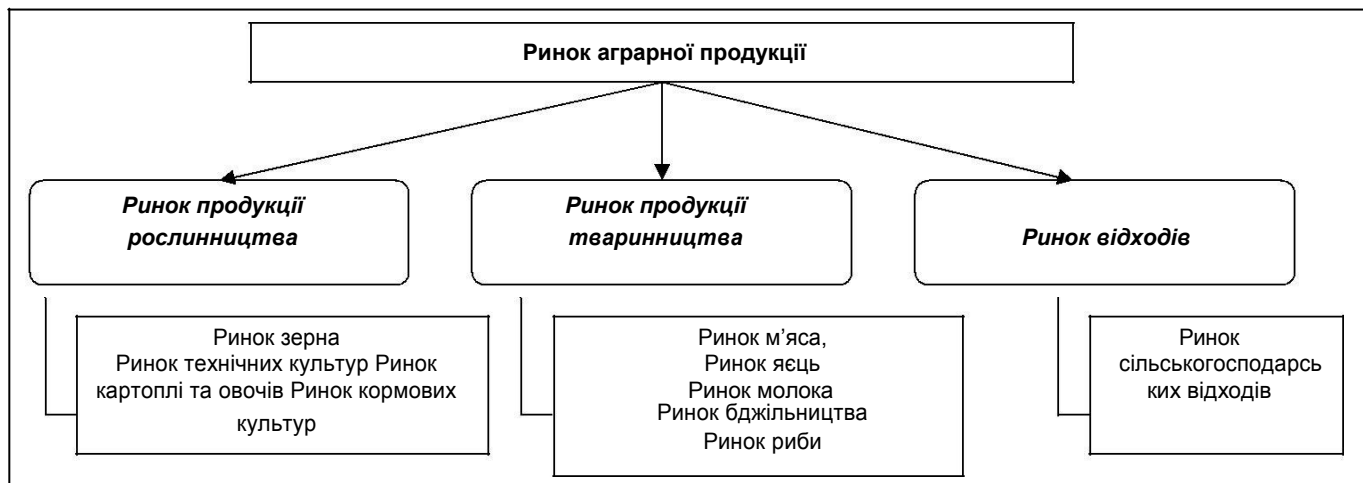

Рисунок 1. Класифікація ринків аграрної продукції

Таблиця 2. Кількість діючих сільськогосподарських підприємств за організаційно-правовими формами господарювання

	2000	2005	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Господарські товариства	6718	7900	7879	7819	7769	7757	8121	8295
Приватні підприємства	2519	4123	4326	4333	4243	4140	4183	4153
Виробничі кооперативи	3136	1521	1101	1001	952	905	856	810
Державні підприємства	385	386	354	345	322	311	294	278
Інші	402	1500	1505	1553	1481	1532	1680	1466
Фермерські господарства	34800	42447	43894	42101	41726	41488	40732	40856

До державного регулювання ринків аграрної продукції слід віднести цінове регулювання, у тому числі товарні і закупівельні інтервенції, внутрішнє квотування виробництва і збуту, субсидування споживання, обмеження виробництва, інтенсивного використання землі. Вплив одночасно здійснюється на ціни, попит і пропозицію. Крім того, на внутрішній ринок чинить вплив зовнішньоторговельний фактор.

Слід зазначити, що держава з перших днів незалежності дбала про організацію збуту аграрної продукції. Про це свідчать перші постанови Кабінету Міністрів України з питань організації біржового ринку сільгосппродукції які з'явилися ще у 1995 р. Проте ще і сьогодні біржі, агроторгові дома, збутові кооперативи не змогли зайняти більш-менш помітне місце на конкурентному ринку. Їх місце займають переважно або посередники, або регіональні представництва експортних компаній. Біржі або система аграрних товарних бірж займаються в основному посередницькою діяльністю, реєструючи зовнішньоторговельні угоди (згідно Указу Президента України від 29.06.2000 р. № 832 «Про невідкладні заходи щодо стимулювання виробництва та розвитку ринку зерна», що втратив силу 13.08.2013р.).

Біржовий аграрний ринок в Україні одразу після створення опинився у глибокій системній кризі. Практики біржової торгівлі вважають головною причиною кризи українського біржового ринку у недостатній нормативній базі. Закон «Про товарну біржу»[6], що діє з 1991 р., застарів і не задовольняє потреб біржової торгівлі. Біржі не дають гарантій виконання біржового контракту. У 1995 р. в Національному банку розпочалися аукціонні торги сільгосппродукцією і було створено Українську аграрну біржу. Хоча більшість зерна для державних та регіональних контрактів було закуплено через біржі, відбулася дискредитація цього механізму через низьку дисципліну виконання контрактів. Гальмує розвиток біржової торгівлі повільне впровадження складських свідоцтв, які також є біржовим товаром.

Щодо світових тенденцій то у більшості розвинених країн товарних бірж як таких уже давно не існує, на зміну їм прийшла ф'ючерсна торгівля. Міністерство аграрної політики України у грудні 2007р. видає наказ за №916 «Про затвердження галузевої інноваційної програми «Створення системи біржової торгівлі ф'ючерсними контрактами на зерно» де прописується увесь механізм запровадження ф'ючерсної торгівлі. Але ф'ючерсна торгівля як у світі так і в Україні може розвиватися лише за умови передбачуваності, стабільності, ринкового характеру аграрної політики. Поки що в Україні відсутнє коло виробників, що були б упевнені у завтрашньому дні і зважилися на укладання ф'ючерсних контрактів. Крім того, якщо будуть прийматися заборони на переміщення зерна за межі області, непередбачувані рішення щодо квот, інтервенцій тощо, то це унеможливить ф'ючерсну торгівлю сільгосппродукцією в Україні в цілому.

Регулювання державою внутрішнього ринку аграрної продукції - в усуненні різких коливань цін, характерних для українського ринку у зв'язку з різкими змінами погодних умов. Система регулювання дозволяє створити резерви, дозволяє уникнути дефіциту продовольства на ринку. До основних заходів державного регулювання ринків аграрної продукції слід віднести – товарні та фінансові інтервенції. Відповідно до постанови Верховної Ради України від 24.09.1997р. за №1062 за участі Міністерства агропромислового комплексу, Міністерства фінансів, Державного комітету по матеріальним резервам, Державної акціонерної компанії «Хліб України» з метою забезпечення підтримки вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників створити державний інтервенційний фонд стабілізації зернового ринку в Україні за рахунок державних ресурсів в обсязі 0,6 млн.т. зерна. [7]

Метою діяльності Фонду було визначено:

1. забезпечення поступового переходу до саморегульованого ринку продовольчого зерна в Україні;
2. забезпечення продовольчої безпеки держави шляхом створення державних запасів продовольчого зерна;
3. підтримка вітчизняних виробників зерна шляхом забезпечення стабільного рівня цін на ринку продовольчого зерна протягом року;
4. сприяння збільшенню обсягів виробництва продовольчих зернових культур;
5. регулювання ситуації на регіональних зернових ринках;
6. підтримання доступного для споживачів рівня цін на зерно і зернопродукти.

Отже створений Фонд взяв на себе зобов'язання не втратити ринок зерна (внутрішній та зовнішній).

Від 2000 року, року максимального врожаю на сільськогосподарську продукцію, держава приймає все більше законів пов'язаних з державним регулюванням. Це пов'язано з тим, що високий врожай не приніс бажаного доходу. Виявлено багато прорахунків у організації торгів, а отже у організації і функціонуванні самих ринків аграрної продукції.

У 2004 р. Приймається Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» [8], який містить основні положення щодо регулювання аграрного ринку. Цим законом визначено :*державну аграрну інтервенцію;товарну інтервенцію; фінансову інтервенцію.*

Законом передбачено державне регулювання цін окремих видів сільськогосподарської продукції через механізм установлення ціни рівноваги (фіксінг) на рівні, не нижчому за мінімальну закупівельну ціну та не вищому за максимальну закупівельну ціну при дотриманні антимонопольного законодавства і правил добросовісної конкуренції. Водночас цим законом зазначено, що держава не буде втручатися в процес ціноутворення за межами організованого аграрного ринку, крім нормативно визначених випадків тимчасового адміністративного регулювання цін. При цьому Кабінет Міністрів України може застосовувати такі інструменти впливу:

- а) обмеження рівня торгової націнки (знижки) на гуртовому або роздрібному ринку; б) установлення граничних рівнів рентабельності переробників товару і осіб, які надають послуги із зберігання аграрної продукції; в) установлення граничних цін продажу на рівні максимальної (мінімальної) закупівельної ціни (лише на період прийняття

висновку Антимонопольним комітетом України про наявність узгоджених дій суб'єктів ринку та/або рішення на захист економічної конкуренції;

- г) установлення нетарифних обмежень (квот) щодо імпорту або експорту; д) визначення як обов'язкової передумови митного оформлення експорту придбання об'єкту цінового регулювання на експортній сесії аграрної біржі.

У Законі для реалізації державних функцій ініціювалося створення нових структур - Аграрного фонду (кошти до Аграрного фонду - в межах 1,5 млрд. грн. - перераховані ДАК «Хліб України» та Держкомрезервом за рахунок зароблених на торгових операціях із продажу зерна) [9]; Фонду аграрних страхових субсидій – з ціллю надання субсидій і кредитів Аграрним фондом сільськогосподарському товаровиробнику (Ст. 11. Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України від 24.06.2004 № 1877-IV»[4]), Аграрної біржі (постанова Кабінету міністрів України від 26.12. 2005р. N 1285), розрахунково-клірингового центру та інших агентів, діяльність яких спрямована на комплексне забезпечення переходу від наявної ситуації «слабкої держави, контрольованої сильними компаніями» на тлі ринкової стихії до «сильної держави, яка на засадах партнерства прозора, в інтересах суспільства і бізнесу співпрацює із сильними компаніями» задля прогнозованості і стабільності на агро-продовольчому ринку.

Функція Аграрного фонду (ст. 9) у наданні бюджетної позики виробнику зерна, що є об'єктом державного цінового регулювання, під заставу такого об'єкта. Однак, розмір бюджетної позики не може перевищувати 80 відсотків вартості застави, яка розраховується виходячи з розмір встановленої мінімальної закупівельної ціни.

Законом встановлено кредитну підтримку виробників сільськогосподарської продукції (кредитну субсидію). Законодавець обмежив цілкове використання коштів субсидованого кредиту, зокрема він надається лише для короткострокових кредитів

виключно для придбання товарів (запасів) на потреби виробництва окремого об'єкта державною ціновою регулювання (їх перелік визначається кабінетом Міністрів України), а середньострокових кредитів - виключно для придбання або будівництва основних фондів сільськогосподарського призначення I та II груп та проведення їх капітальних ремонтів. Також передбачено бюджетну тваринницьку дотацію з ціллю покращення ситуації в галузі.

Започатковано створення системи заставних закупок сільськогосподарської продукції Указом Президента України «Про невідкладні заходи щодо стимулювання виробництва та розвитку ринку зерна» від 29.06.2000р. Даним Указом за об'єкт застави було обрано зерно. Метою запровадження даного механізму було подолання негативних наслідків сезонних і кон'юнктурних коливань обсягів продажу й цін на зерно та хлібопродукти. Наприклад, для страхування своїх товаровиробників від загрозового зниження ринкових цін на зерно в моменти негативного впливу кон'юнктури ринку, у Польщі діє система зернових квитанцій (документ, що засвідчує позичку під заставу товарів), в Угорщині за рахунок цієї системи фінансується до 30 % сільгоспвиробництва. Більш як 80-тирічний досвід роботи із заставними мають США.

В Україні, незважаючи на існування законів, механізм інтервенцій досі не відрегульований у повній мірі. Після аналізу використання коштів Аграрного фонду у 2005 р. Рахунковою палатою було зроблено висновок про неефективне їх використання. Фінансові інтервенції для формування державного продовольчого резерву були проведені з обсягом зерна 73,8 тис. т (4,9 % від законодавчо встановленого) та цукру (із цукрових буряків) 25,2 тис. т (14 %). Значна кількість зерна залишилася в сільгоспідприємствах і не була реалізована, внаслідок чого село не отримало очікуваних грошових надходжень. При цьому 48,8 млн грн загального фонду не були використані, їх повернуто до державного бюджету. Непрямою формою підтримки стабільності на ринку є здійснення цільових дотацій з державного бюджету виробництва певних видів продукції. Як правило, такою продукцією є продукція галузі тваринництва. Із наказу Міністерства аграрної політики України від 24.03.2006 р. «Про затвердження Заходів щодо розвитку м'ясного та молочного тваринництва» за N 144[10] було зазначено, що для виведення тваринництва з глибокої затяжної кризи необхідно створити для нього сприятливі умови через механізми пільгового оподаткування та кредитування галузі. Тобто товаровиробники отримують доплати за рахунок повернення ПДВ щодо операцій з продажу вказаної продукції, крім того з 2001 р. в Україні введено доплати сільськогосподарським товаровиробникам за проданий ними для забору переробним підприємствам і заготівельним організаціям молодняк великої рогатої худоби підвищених вагових кондицій. З 2003 р. введено також доплати за кондиційних свиней та курей-бройлерів.

Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення механізмів державного регулювання ринку сільськогосподарської продукції» від 04.06.2009 р. спрямований на стимулювання розвитку виробництва молока і м'яса (щоб ця продукція, яка вже стала дефіцитом, не завозилася із зарубіжжя, а в достатній кількості вироблялася в Україні), страхування ризиків у сільськогосподарському виробництві, витіснення спекулятивних цін з ринку сільськогосподарської продукції. Для відновлення поголів'я великої рогатої худоби, свиней та птиці буде здійснюватися 50-відсоткове відшкодування вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів (кількість великої рогатої худоби повинно бути не менше 500 голів, свиноматок не менш 1200 голів та птиці не менш як мільйон голів). Станом на 2014р. за даними Державної служби статистики з кризи вийшли лише підприємства, що займаються птахівництвом. Вони скористалися державними пропозиціями у повній мірі. Щодо тваринництва – то воно перебуває на стадії зникнення. Назріла необхідність кардинальної зміни, щодо методів державного втручання у галузі тваринництва. На сьогодні держава втрачає важелі управління ринком тваринництва.

Також Законом передбачено 30-відсоткове відшкодування вартості закупівлі техніки та обладнання для сільськогосподарського виробництва, будівництва та реконструкції підсобних підприємств з переробки та зберігання сільськогосподарської продукції.

Закон гарантує сільськогосподарським товаровиробникам компенсацію та відшкодування за рахунок коштів державного бюджету вартості збудованих у сільській місцевості соціально-побутових об'єктів (житлові будинки, гуртожитки, дитячі садки та ясла, школи, медичні пункти), інженерно-технічних комунікацій (дороги, водопровідні, каналізаційні, газові мережі та мережі електропередачі, альтернативних видів теплота енергопостачання) за умови, що вони забезпечуватимуть діяльність цих соціально-побутових об'єктів і не здійснюватимуть відчуження, продаж.

З метою стримування цін на основні продукти харчування законом розширено перелік державного цінового регулювання сільськогосподарської продукції, що надходить на ринок, зокрема, на олію, цукор, масло вершкове, м'ясо тощо, на які встановлюється гранична торговельна надбавка (націнка) на рівні не вище 20 відсотків оптово-відпускної ціни виробника кінцевому споживачу. В умовах кризи і безгрошів'я в населення ця норма закону взята на особливий контроль і за будь-який відхід від неї передбачаються жорсткі фінансові санкції.

У зв'язку з прийняттям цього Закону також істотно змінюються функції Аграрного фонду, який накопичує державний продовольчий резерв сільськогосподарської продукції в обсягах, необхідних для здійснення інтервенційних поставок на ринок дефіцитної продукції та закупівлі у товаровиробників за рентабельними цінами, щоб запобігти спекуляціям на ринку з боку нечесних трейдерів.

На випадок форс-мажорних обставин у сільськогосподарському виробництві (вимержання посівів, град, буревії, посуха, епідемія інфекційних хвороб тварин, інше) Законом передбачено державне регулювання ринку страхуванням.

Крім інтервенцій та державних доплат за продукцію, існують і інші різновиди регулювання ринку аграрної продукції. Наприклад, у США, фермери за умови падіння ціни нижче заставної отримують право повертати кошти за цінами, нижчими застави, тобто фактично отримувати субсидію. Такий захід називається *маркетинговим кредитом*. Україна ж після 1996 р. дещо змінила систему підтримки: припинила застосовувати в прямому вигляді цільові ціни, проте вони використовуються в розрахунках платежів для підтримки доходів, що отримали назву антициклічних. Такі ціни використовують за умови зниження доходів фермерів нижче певного рівня. Крім того, були введені компенсаційні платежі як різниця між заставною та ринковою ціною. З'явилися фіксовані платежі, не пов'язані з виробництвом.

Як зазначає Гончаренко В.В. у своєму дослідженні «Концептуальні підходи щодо вирішення проблеми кредитування аграрного сектору національної економіки», щоб вийти із складної ситуації необхідно створити на селі систему «позикових кіл», так званої кредитно-фінансової кругової поруки [11].

Створення в Україні подібної до європейських моделі кооперативної системи фінансово – кредитного обслуговування села –це найоптимальніший шлях вирішення фінансових проблем аграрного сектору національної економіки та забезпечення фінансовими послугами сільських жителів та виробників. Держава повинна звертати більшу увагу на дрібного товаровиробника, бо він насичує внутрішній ринок аграрної продукції.

Наприклад, у країнах ЄС проводиться активна цінова підтримка сільгосптоваровиробників. Установлюють цільові ціни для визначення бажаного рівня ринкових цін.

Важливим засобом регулювання ринку є *квотування*. У ЄС вони існують з 1984 р. на молоко. На молоко в кожній країні існує національна квота. Її розмір залежить від обсягу виробництва у попередні роки. Виробник, що перевищив квоту незначно, не карається. Фермеру, що значно перевищив квоту, доводиться сплачувати мито, за кожний літр перевищення.

Система квотування існувала до 2000 р. в Австралії, для «ринкового» молока застосовувалася система гарантованих закупівельних цін, які зазвичай перевищували ціни на «нерегульоване» молоко.

Важливим напрямом удосконалення роботи щодо поліпшення розбудови аграрного сектора економіки і поліпшення сільськогосподарського виробництва є розвиток сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів (надалі СОК), які працюють у США, Канаді та багатьох країнах Європи, а також у Китаї. За допомогою СОК у цих країнах розв'язано проблему продукції, вирощеної фермером, шляхом підтримки створення її інтеграції з торгівлею, підприємствами харчової і переробленої промисловості.

Їх створення і організація діяльності в Україні почалося з прийняттям Закону України від 17.07.1997 р. «Про сільськогосподарську кооперацію», проте без державної підтримки вони не набули поширення. Власне, СОК мали забезпечити розвиток суб'єктів сільськогосподарського виробництва від особистих підсобних господарств та фермерів і до колективних підприємств, але без державної підтримки виявилися безперспективними. Як наслідок, в Україні практично зупинився процес створення СОК, а в окремих регіонах вони повністю припинили свою господарську діяльність.

Для вирішення цього питання Кабінетом Міністрів України 03.06.2009 р. прийнята постанова «Про затвердження Державної цільової економічної програми підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів на період до 2015 року».

Крім того, виконання Програми сприятиме: підвищенню ефективності сільськогосподарського виробництва завдяки скороченню витрат на впровадження нових технологій, маркетингові, дорадчі та інші послуги; розвитку конкурентного середовища на аграрних ринках, оптимальному співвідношенню якості та ціни продукції; підвищенню економічної ефективності діяльності особистих селянських господарств та фізичних осіб, які займаються сільськогосподарським виробництвом, підвищенню рівня товарності їх продукції та зменшенню втрат під час просування до кінцевого споживача; підвищенню рівня і якості життя сільського населення; комплексному розвитку місцевих, регіональних та загальнодержавного аграрних ринків.

Міністерство аграрної політики України (Указом Президента України від 07.06.2000 № 772) є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з питань формування та забезпечення реалізації державної аграрної політики, продовольчої безпеки держави, державного управління у сфері сільського господарства, переробки сільськогосподарської продукції, харчової промисловості та інших галузей агропромислового виробництва.

У законодавчих документах зазначено, що **Міністерство аграрної політики України** бере участь у формуванні **ринків товарів**, матеріальних ресурсів, капіталів і послуг; розробляє та організовує реалізацію державних комплексних і цільових програм (концепцій) розвитку агропромислового комплексу, координує діяльність центральних і місцевих органів виконавчої влади з питань організації та **державного регулювання ринку продукції** галузей агропромислового виробництва та забезпечення потреб цього ринку у матеріально-технічних ресурсах. Відповідно до законодавства забезпечує здійснення на підприємствах усіх форм власності **державного контролю** за якістю виробленої ними сільськогосподарської продукції та сировини, їх зберіганням і реалізацією, забезпечує ліцензування окремих видів господарської діяльності, здійснює функції з управління об'єктами державної власності, що належать до сфери його управління, надає підтримку підприємствам агропромислового комплексу, у тому числі шляхом залучення їх на конкурсних засадах до виконання загальнонаціональних, регіональних, галузевих та інших програм та проектів, розробляє системи галузевих стандартів, норм і нормативів. Бере участь у розробленні і здійсненні заходів **активізації функціонування аграрного ринку**, відновлення традиційних та **освоєння нових ринків сільськогосподарської продукції**, розробляє і здійснює заходи щодо **розвитку ринкової інфраструктури** в агропромисловому комплексі (аграрні біржі, аукціони худоби, оптові продовольчі ринки, обслуговуючі сільськогосподарські кооперативи, кредитні спілки, страхові компанії, виставки і ярмарки тощо).

Висновки. Проаналізувавши державні документи щодо формування, становлення і розвитку ринків аграрної продукції прийшли до висновку:

- втручання держави в роботу ринків є стихійним;
- чіткого плану розбудови аграрного сектору на сьогодні немає;
- закони, постанови і укази з'являються як реакція на негайне реагування на ситуацію, що складається на ринку аграрної продукції;
- не виконання законодавчих актів у повній мірі;
- Міністерство аграрної політики України не є збалансованим державним органом і у великій мірі гальмує розвиток ринків аграрної продукції, провокуючи тим самим кризи в аграрному секторі економіки;
- безвідповідальність за промахи на державному рівні приводить до виникнення економічних криз, до тупикової ситуації у аграрному секторі;
- нестабільність фінансового ринку приводить до того, що сільський виробник боїться великого ринку, бо він на ньому беззахисний, а на внутрішньому ринку «правила гри» йому відомі да і ризики мінімальні.

Список використаних джерел

1. *Електронний ресурс доступу: http://pidruchniki.com/1350082636274/ekonomika/rinkovi_vidnosini_agrarnomu_sektori*
2. *Белявцев М.И., Шестопалова Л.В. Инфраструктура товарного рынка: Навчальний посібник. - Донецьк: ДонНУ, 2003. - 418 с.*
3. *Офіційний портал Верховної ради. Електронний ресурс доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=44985.*
4. *Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>*
5. *Державний комітет статистики. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>*
6. *Закон України «Про товарну біржу». – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1956-12>*
7. *Постанови Верховної Ради України від 24.09.1997р. за №1062 – Режим доступу: <http://www.uazakon.com/document/spart78/inx78835.htm>*
8. *Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» 2004р. – Режим доступу: www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1877-15*
9. *Прес-служба Кабінету Міністрів, травень 2005р. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=18417511&cat_id=35883*
10. *Наказ Міністерства аграрної політики України від 24.03.2006 р. «Про затвердження Заходів щодо розвитку м'ясного та молочного тваринництва» за N 144. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN19549.html*
11. *Гончаренко В.В. Модель створення кооперативного кредитування та механізм її фінансової підтримки з боку держави: Проект Світового банку в Україні «Розширення доступу до ринків фінансових послуг» P4020-UA/1.6.2-IC.-Офіційний сайт Міністерства фінансів України.*

References

1. *http://pidruchniki.com/1350082636274/ekonomika/rinkovi_vidnosini_agrarnomu_sektori*
2. *Belyavtsev M. Y., Shestopalova L. V. Infrastruktura tovarnoho rynku: Navchal'nyy posibnyk. Donetsk: DonNU, 2003. 418 s.*
3. *Ofitsiynyy portal Verkhovnoyi rady. : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=44985.*
4. *Zakon Ukrayiny «Pro derzhavnu pidtryмку sil's'koho hospodarstva Ukrayiny» : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>*

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ

5. Derzhavnyy komitet statystyky : <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Zakon Ukrayiny «Pro tovarnu birzhu» : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1956-12>
7. Postanovy Verkhovnoyi Rady Ukrayiny vid 24.09.1997r. za No1062 : <http://www.uazakon.com/document/spart78/inx78835.htm>
8. Zakon Ukrayiny «Pro derzhavnu pidtrymku sil's'koho hospodarstva Ukrayiny» 2004r. : www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1877-15
9. Pres-sluzhba Kabinetu Ministriv, traven' 2005r. : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=18417511&cat_id=35883
10. Nakaz Ministerstva ahraryoi polityky Ukrayiny vid 24.03.2006 r. «Pro zatverdzhennya Zakhodiv shchodo rozvytku m»yasnoho ta molochnoho tvarynnytstva» za No144. http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN19549.html
11. Honcharenko V.V. Model' stvorennya kooperatyvnoho kredyuvannya ta mekhanizm yiyi finansovoyi pidtrymky z boku derzhavy: Proekt Svitovoho banku v Ukrayini «Rozshyrennya dostupu do rynkiv finansovykh posluh» R4020-UA/1.6.2-IS.-Ofitsiyyny sayt Ministerstva finansiv Ukrayiny.

ДАНІ ПРО АВТОРА:

Яхно Катерина Георгіївна, аспірант кафедри економічної кібернетики Вінницького національного аграрного університету вул. Келецька буд. 85, кв. 48, м. Вінниця
e-mail: katushashpak@ukr.net

ДАННЫЕ ОБ АВТОРЕ:

Яхно Екатерина Георгиевна, аспирант кафедры экономической кибернетики Винницкого национального аграрного университета
ул. Келецька д. 85, кв. 48, г. Винница
e-mail: katushashpak@ukr.net

DATA ABOUT THE AUTHOR:

Yahno Kateryna Georgiivna
Graduate of economic cybernetics department of Vinnitsia National Agrarian University
e-mail: katushashpak@ukr.net

ЗМІСТ

Економіка знань, інноваційна економіка

ГЕТЬМАН О.О. Формування трудового потенціалу як напрям забезпечення економічної безпеки держави	7
ГОРДЕЙЧИК М.В. Іноземні ресурси в інноваційному розвитку національної економіки	15
ГОРДІЙЧУК І.С. Сек'юритизація як інноваційний метод фінансування проектів державно-приватного партнерства в Україні ...	21
ДОВИДОВА О.Г. Проблеми стимулювання інноваційної діяльності працівників промислових підприємств	26
ДОРІНА О.Б. Глобалізація та інтеграція у сфері інновацій	32
МЕЛЬНИК Л.Ю. Еволюція наукових уявлень про економіку знань	37
СИТКІНА М.В. Інформаційне суспільство України: світові тенденції та національні можливості	43
СТУДІНСЬКИЙ В.А., ШЕВЧУК В.О. Теоретичні засади створення освітніх кластерів в Україні	50
ЧАЙКОВСЬКА М.П., ГИЛОДО О.Ю. Стратегія конкурентоспроможності інтелектуально-інноваційного розвитку економіки	55
МІХАЕЛЬ ШЕФЕР Нові шляхи: вища освіта в 21 столітті	60

Економіка та управління

АРТЕМЕНКО І.С. Обґрунтування та аналіз показників концентрації виробництва в рослинництві	65
ЗАМРИГА А.В. Методичні підходи до оцінки ефективності інноваційних процесів в рослинництві	70
ЗАХАРЧЕНКО Н.В. Оцінка рівня високотехнологічного розвитку виробничого підприємства	73
ПАЦАЙ Б.Д., ФІЛІПОВА Л.Л. Моніторинг соціально-економічних процесів для прийняття управлінських рішень із використанням великих даних	80
ПРАНЕВИЧ А.О. Фактори конкурентоспроможності малих країн та особливості їх формування в республіці Білорусь	86
САС О.О. Управління оновленням матеріально-технічної бази в агропромислових формуваннях	92
ХОДИКІНА І.В. Характеристика підходів до управління персоналом на підприємствах нафтопереробної галузі (виробниках мастильних матеріалів)	96
ШКУТЬКО О.М. Міжнародний франчайзинг: сучасні тенденції та світовий досвід	100
ЯХНО К.Г. Аналіз законодавчої бази щодо державного регулювання аграрного ринку	107

Економічна теорія

ВОЛКОВА О.М. Економічні функції держави у становленні економіко-політичної підсистеми Англії (XVII – 60-ті роки XIX ст.) ..	114
ЛАНЧЕНКО Є.О. Теоретичні аспекти розвитку соціально-трудових відносин у ринкових умовах	119
ЛЕВКОВИЧ А.П. Зовнішня торгівля республіки Білорусь: сучасні тенденції та чинники розвитку	125
ЛИЧ В.М., ДЖЕГУР Г.В. Пріоритетні орієнтири удосконалення державних функцій регулювання сфери зайнятості населення в умовах генезису ринкових відносин	134
МАГА А.М. Інституціональна економічна теорія: сутність та витоки	139
МАРКЕВИЧ К.Л. Механізми стимулювання надходження прямих іноземних інвестицій у контексті 144 національних інтересів України	144
МОЙСЕСНКО І.П., БАБЕЦЬ І.Г. Державне регулювання інвестиційної діяльності як фактор інвестиційної безпеки	150
ХОВРАК І.В. Генезис теоретико-методологічних засад трансформації економічних систем	156
ШУЛЬГА О.А. Теоретичні засади рентних відносин в сільському господарстві	161

Фінанси, грошовий обіг, кредит

АПОСТОЛЮК О.Ю. Джерела державної фінансової підтримки малого підприємництва в Україні	166
БАБУХ І.Б. Позабюджетні інструменти фінансового забезпечення соціально-економічного розвитку міст: інституційний аспект	171
КАЧУЛА С.В. Бюджет як джерело фінансового забезпечення розвитку людського потенціалу в Україні	176
КОЗАРЕНКО Л.В., ЛОПАТИНСЬКА Л.А. Фінансове забезпечення соціального захисту населення в Україні	183
КОЦЮРИБЕНКО Г.М. Складові забезпечення фінансової стійкості домогосподарств	190
КРИВОШЕЄВА В.В. Тенденції розвитку ринку банківських кредитних послуг фізичним особам в Україні	195
ЛИСЯК Л.В. Розвиток державного фінансового контролю в Україні	200
МАКОГОН В.Д. Бюджетна політика в механізмі управління державними фінансами	207
ПАВЛУШЕНКО Т.О. Особливості планування та використання бюджетних ресурсів вищими навчальними закладами	211
ПОПОВИЧ І.В. Особливості оподаткування сфери добровільного медичного страхування	217
САЛАЙЧУК О.М. Зарубіжний досвід гарантування страхових виплат за договорами автостраховання	222
СОБЧУК С.І. Економічна сутність бюджетної політики економічного розвитку	228

СОДЕРЖАНИЕ

Экономика знаний, инновационная экономика

ГЕТЬМАН О.А. Формирование трудового потенциала как направление обеспечения экономической безопасности государства	7
ГОРДЕЙЧИК М.В. Иностранные ресурсы в инновационном развитии национальной экономики	15
ГОРДИЙЧУК И.С. Секьюритизация как инновационный метод финансирования проектов государственно-частного партнерства в Украине	21
ДОВЫДОВА О.Г. Проблемы стимулирования инновационной деятельности работников промышленных предприятий	26
ДОРИНА Е.Б. Глобализация и интеграция в сфере инноваций	32
МЕЛЬНИК Л.Ю. Эволюция научных представлений об экономике знаний	37
СЫТКИНА М.В. Информационное общество Украины: мировые тенденции и национальные возможности	43
СТУДИНСКИЙ В.А., ШЕВЧУК В.О. Теоретические основы образовательных кластеров в Украине	50
ЧАЙКОВСКАЯ М.П., ГИЛОДО А.Ю. Стратегия конкурентоспособности интеллектуально-инновационного развития экономики	55
МИХАЭЛЬ ШЕФЕР Новые пути: высшее образование в 21 веке	60

Экономика и управление

АРТЕМЕНКО И.С. Обоснование и анализ показателей концентрации производства в растениеводстве	65
ЗАМРИГА А.В. Методические подходы к оценке эффективности инновационных процессов в растениеводстве	70
ЗАХАРЧЕНКО Н.В. Оценка уровня высокотехнологического развития производственного предприятия	73
ПАЦАЙ Б.Д., ФИЛИППОВА Л.Л. Мониторинг социально-экономических процессов для принятия управленческих решений с использованием больших данных	80
ПРАНЕВИЧ А.А. Факторы конкурентоспособности малых стран и особенности их формирования в республике Беларусь	86
САС О.О. Управление обновлением материально-технической базы в агропромышленных формированиях	92
ХОДЫКИНА И.В. Характеристика подходов к управлению персоналом на предприятиях нефтеперерабатывающего комплекса (производителях смазочных)	96
ШКУТЬКО О.Н. Международный франчайзинг: современные тенденции и мировой опыт	100
ЯХНО Е.Г. Анализ законодательной базы по государственному регулированию аграрного рынка	107

Экономическая теория

ВОЛКОВА Е.М. Экономические функции государства в становлении экономико-политической подсистемы Англии (XVII - 60-е годы XIX в.)	114
ЛАНЧЕНКО Е.А. Теоретические аспекты развития социально-трудовых отношений в рыночных условиях	119
ЛЕВКОВИЧ А.П. Внешняя торговля республики Беларусь: современные тенденции и факторы развития	125
ЛЫЧ В.Н., ДЖЕГУР Г.В. Приоритетные ориентиры совершенствования функций регулирования сферы занятости населения в условиях генезиса рыночных отношений	134
МАГА А.Н. Институциональная экономическая теория: сущность и истоки	139
МАРКЕВИЧ Е.Л. Механизмы стимулирования притока прямых иностранных инвестиций в контексте национальных интересов Украины	144
МОИСЕЕНКО И.П., БАБЕЦ И.Г. Государственное регулирование инвестиционной деятельности как фактор инвестиционной безопасности	150
ХОВРАК И.В. Генезис теоретико-методологических основ трансформации экономических систем	156
ШУЛЬГА О.А. Теоретические принципы рентных отношений в сельском хозяйстве	161

Финансы, денежное обращение, кредит

АПОСТОЛЮК О.Ю. Источники государственной финансовой поддержки малого предпринимательства	166
БАБУХ И.Б. Внебюджетные инструменты финансового обеспечения социально-экономического развития городов: институциональный аспект	171
КАЧУЛА С.В. Бюджет как источник финансового обеспечения развития человеческого потенциала в Украине	176
КОЗАРЕЗЕНКО Л.В., ЛОПАТИНСКАЯ Л.А. Современное состояние финансового обеспечения социальной защиты населения в Украине	183
КОЦЮРУБЕНКО А.Н. Составляющие оценивания финансовой устойчивости домашних хозяйств	190
КРИВОШЕЕВА В.В. Тенденции развития рынка банковских кредитных услуг физическим лицам в Украине	195
ЛЫСЯК Л.В. Развитие государственного финансового контроля в Украине	200
МАКОГОН В.Д. Бюджетная политика в механизме управления государственными финансами	207
ПАВЛУШЕНКО Т.А. Особенности планирования и использования бюджетных ресурсов высшими учебными заведениями	211
ПОПОВИЧ И.В. Особенности налогообложения сферы добровольного медицинского страхования	217
САЛАЙЧУК А.Н. Зарубежный опыт гарантирования страховых выплат по договорам автострахования	222
СОБЧУК С.И. Экономическая сущность бюджетной политики экономического развития	228

CONTENTS

Economy knowledge, Innovative economy

GETMAN O.O. Formation of labor potential as a directions of providing economic security in country	7
HARDZEICHYK M.U. Foreign resources in innovative economic development	15
HORDIICHUK I.S. Securitization as an innovative method of financing public-private partnership projects in Ukraine	21
DOVYDOVA O.G. The problems of stimulating innovative activity of workers industrial enterprises	26
DORINA E.B. Globalization and integration in the sphere of innovations	32
MELNYK L.YU. Evolution of scientific ideas of economy of knowledge	37
SYTKINA M.V. Information society of Ukraine: global trends and national opportunities	43
STUDINSKI V.A. SHEVCHUK V.O. Theoretical foundations of educational clusters in Ukraine	50
CHAIKOVSKA M.P., GILODO A.YU. The strategy of economic intellectual and innovational development competetveness	55
MICHAEL SCHAEFER Neue wege: hochschulbildung im 21 jahrhundert	60

Economy and management

ARTEMENKO I.S. A ground and analysis of indexes of concentration of production is in plant-grower	65
ZAMRIGA A.V. Methodological approaches to assessing the effectiveness of innovation processes in plant.....	70
ZAKHARCHENKO N.V. Evaluation of level high-tech manufacturing enterprises	73
PATSAI B.D., PHILIPPOVA L.L. Monitoring of socio-economic processes for management decisions using big data	80
PRANEVICH A.A. Factors of competitiveness of small countries and features of their formation in the republic of Belarus	86
SAS O.O. Management of renovation of material and technical basis in agro-industrial entities	92
KHODYKINA I.V. Characteristics of personal management on enterprises in oil and gas industry (lubricants producers)	96
SHKUTSKO A.N. International franchizing: current trends and world experience.....	100
YAHNO K.G. Analysis of legislative framework for public regulation of agricultural market	107

Economic theory

VOLKOVA O.M. Economic functions of the state in the development of economic and political subsystem of England (XVII – 60s of XIX).....	114
LANCHENKO YE.O. Theoretical aspects of social and labour relations in market conditions	119
LEVKOVICH A.P. Foreign trade of the republic of Belarus: current trends and development factors	125
LYCH V.N., DZEHUR H.V. Priority directions of improvement of state functions of population employment regulation in conditions of market relations genesis	134
MAHA A.M. Institutional economic theory: main points and origins	139
MARKEVYCH K.L. Mechanisms of fdi inflow stimulation in the context of national interests of Ukraine.....	144
MOYSEYENKO I.P., BABETS I.G. State regulation of investment activity as the factor of investment security.....	150
KHOVRAC I.V. Genesis of theoretical and methodological foundations of transformation economic systems	156
SHULGA O.A. Theoretical principles of the rent relations are in agriculture.....	161

Finance, Monetary circulation and Credit

APOSTOLIUK O.YU. Sources of state financial support of small business	166
BABUKH I.B. Extra budgetary instruments of the financial support of socioeconomic urban development: the institutional aspect.....	171
KACHULA S.V. Budget as source of financial support for human potential development in Ukraine	176
KOZAREZENKO L.V., LOPATINSKAYA L.A. Current status of financial support social protection in Ukraine	183
KOTSIURUBENKO A.N. Components of financial stability ensuring of the households	190
KRIVOSHEEVA V.V. Trends of the development of the bank credit services market to individuals in Ukraine	195
LYSIK L.V. Development of public financial control in Ukraine.....	200
MAKOGON V.D. Fiscal policy in the mechanism of public financial management	207
PAVLUSHENKO T.O. Planning and using of budgetary resources by higher education institutions and it's features.....	211
POPOVYCH I.V. The features of taxation the sphere of voluntary health insurance	217
SALAYCHUK O.M. International experience in guaranteeing of insurance indemnities under the motor insurance contracts	222
SOBCHUK S.I. Economic essence of budget policy of economic development	228